

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรอบรู้ด้านสุขภาพในป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

1.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรอบรู้ด้านสุขภาพในป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

1.2 ประชากรและตัวอย่าง

1.2.1 ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,434 คน

1.2.1 ตัวอย่าง คือ อสม. อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 307 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสุตรยามาเน่ และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

1.2.3 เกณฑ์คัดเลือกตัวอย่าง

1) อสม. ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่สามารถอ่านออก เขียนได้ และมีทักษะทางคณิตศาสตร์เบื้องต้น เช่น การบวก ลบ คูณ หาร เป็นต้น เนื่องจากตัวอย่างต้องทำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะดังกล่าว ในการทำแบบทดสอบฯ

2) อสม. ที่ให้ความยินยอมในการทำแบบทดสอบ

1.2.4 เกณฑ์คัดคตออกจากตัวอย่าง

1) อสม. ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ และไม่มีทักษะทางคณิตศาสตร์เบื้องต้น เช่น การบวก ลบ คูณ หาร เป็นต้น

2) อสม. ที่ไม่ยินยอมในการทำแบบทดสอบ

ไม่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัยหรือไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมได้ครบทุกขั้นตอน

1.2.5 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตามเลขที่ NS No. 7/2566 และผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย และชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมอบรมทราบถึงสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ บริการหรือสิ่งให้อสม. เคยได้รับ ผู้เข้าร่วมอบรมได้ลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ ผลการวิจัยจะไม่มี การเสนอชื่อและนามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง และจะแสดงผลการวิจัยในภาพรวม

1.3 เครื่องมือในการวิจัย

1.3.1 แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ซึ่งใช้ทดสอบสมรรถนะย่อยของสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ 3 ด้าน คือ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยสมรรถนะย่อยดังกล่าวที่เลือกมาทดสอบนี้ สอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในชีวิตประจำวันของสม. และบริบทของข้อสอบก็สอดคล้องกับเนื้อหาเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง โดยมีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 20 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น (1) แบบเลือกตอบ (Multiple-Choice Test Items) 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ข้อ (2) คำถามแบบเลือกตอบเชิงซ้อน (Complex Multiple-Choice Questions) จำนวน 8 ข้อ และ (3) คำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ โดยรายละเอียดแสดงให้เห็นในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1

สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย	ลักษณะข้อสอบ	สถานการณ์ที่/ ข้อที่	คะแนนเต็ม
1. การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์	A1 นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้สร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล	เลือกตอบเชิงซ้อน	สถานการณ์ที่ 1 ข้อที่ 1-5	5
	A3 เสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 9	1
	A4 พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 5 ข้อที่ 15	2
	A5 อธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 20	1
2. การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	B2 แยกแยะได้ว่าประเด็นปัญหาหรือคำถามใดสามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	เลือกตอบเชิงซ้อน	สถานการณ์ที่ 3 ข้อที่ 7-8	4
	B3 เสนอวิธีสำรวจตรวจสอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้ ออกแบบตัวแปรต้น ตาม	เลือกตอบเชิงซ้อน และ คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 10	3
			สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 11-13	3

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 (ต่อ)

สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย	ลักษณะข้อสอบ	สถานการณ์ที่/ ข้อที่	คะแนน เต็ม
3. การแปล ความหมายข้อมูล และการใช้ ประจักษ์พยานใน เชิงวิทยาศาสตร์	C1 แปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่ง ไปสู่รูปแบบอื่น (ใช้การตีความกราฟ)	ตัวเลือก	สถานการณ์ที่ 5 ข้อที่ 14 และ สถานการณ์ที่ 6 ข้อที่ 16	2
	C2 วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทาง วิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป ให้ข้อมูลมาแล้ว ให้ลงข้อสรุป	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 2 ข้อที่ 6 และ สถานการณ์ที่ 6 ข้อที่ 17	2
	C3 ระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และ เหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ให้ เหตุผลพร้อมประจักษ์พยาน	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 18	2
	C5 ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และ ประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย (เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวารสาร)	คำถามปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 19	2

แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 แสดงในภาคผนวก ข.

2) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (scoring rubric) ในแต่ละ
สถานการณ์ โดยรายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้นำเสนออยู่แทรกอยู่ในแบบทดสอบการ
ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ที่แสดงในภาคผนวก ข.

3) นำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 และเกณฑ์การให้คะแนนการ
ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ จำนวน
3 ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก ก.) ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-
Objective Congruence: IOC) โดยแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 มีค่า IOC แต่ละข้ออยู่ระหว่าง
0.66 – 1.00 (รายละเอียดในภาคผนวก ข.)

4) ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ตาม
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ สำหรับระยะที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นนี้ จะนำไปใช้กับ อสม. ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายทางอายุ และระดับการศึกษา ทั้งนี้การหา อสม. ผู้ซึ่งมีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (known group) นั้น ไม่สามารถทำได้ เพราะยังไม่พบการพัฒนาการรู้ วิทยาศาสตร์ให้ อสม. ในประเทศไทย ดังนั้น ในการทดลองใช้แบบทดสอบฯ เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นตาม แนวทางของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ PISA (2015) จึงนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 46 คน ที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาของทั้งหมดที่ใช้ในโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และ ความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเหตุผลในการเลือกนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาใช้เป็นเป็นกลุ่มตัวอย่างในหาคุณภาพของแบบทดสอบฯ นั้นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือเป็น กลุ่มที่รับได้การพัฒนาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของไทย จึงมี ความเหมาะสมที่จะใช้เทียบเคียงกับ อสม. ที่มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้

6) นำคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้เทียบเคียงกับ อสม. ที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าความยากของข้อแบบทดสอบรายข้อ (p) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.35 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่า แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ฉบับนี้ มีค่าความยากเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าอำนาจ จำแนกของข้อสอบรายข้อ (r) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21-0.41 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่าแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ สำหรับระยะที่ 1 ฉบับนี้ มีค่าอำนาจจำแนกเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงทั้งฉบับซึ่งคำนวณโดยใช้ สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ .945 ดังภาคผนวก ข.

1.3.2 แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ผู้วิจัยประยุกต์ข้อคำถามจาก งานวิจัยของ จิตร มงคลมะไฟ, วิลาวัณย์ อาธิเวช, และวราทิพย์ แก่นการ (2563) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย ตำบลที่อยู่ เพศ อายุระยะเวลาการ ปฏิบัติงานเป็นอสม. ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว การได้รับการอบรม เกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง น้ำหนัก ส่วนสูง การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ และความดันโลหิต

2) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จำนวน 48 ข้อ ซึ่ง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

(1) ตอนที่ 1 แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

(2) ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จำนวน 11 ข้อแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่แน่ใจ และไม่ใช้

(3) ตอนที่ 3 แบบประเมินการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการ ตนเอง การรู้เท่าทันสื่อ และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จำนวน 25 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามให้ พิจารณาเหตุการณ์ แล้วเลือกตอบว่าผู้ทำแบบประเมินอยู่ในระดับใด โดยมีคำตอบ 4 ตัวเลือก คือ

ปฏิบัติสม่ำเสมอ หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรม 5-7 วัน/สัปดาห์

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรม 3-4 วัน/สัปดาห์

ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรม 1-2 วัน/สัปดาห์

ไม่ปฏิบัติ หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

การแปลผลความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง แบ่งเป็น 3 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับมาก	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป
ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60-79.99
ความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ระดับต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 60

แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก ข.) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง มีค่า IOC แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 (รายละเอียดในภาคผนวก ข.)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่จริง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันโรคไต จำนวน 307 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) วิเคราะห์คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของสม.กลุ่มตัวอย่าง ทั้งโดยภาพรวมและตามสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ 3 ด้าน คือ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ โดยการรายงานผลการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้งโดยภาพรวมและสมรรถนะย่อย ได้นำเสนอตามเกณฑ์ที่ปรับปรุงและอ้างอิงจากมาตรฐานการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ PISA ทั้ง 6 ระดับ ซึ่งแบ่งช่วงระดับออกเป็น 3 ระดับ (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561, น. 30-31) ดังนี้

ระดับต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 12.5 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 50 ขึ้นไป
ระดับสูง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 75 ขึ้นไป

2) วิเคราะห์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของสม.กลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลจากแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ซึ่งการรายงานความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง เป็นตามเกณฑ์การประเมินผลของบลูม (Bloom, 1976, pp. 60) โดยใช้คะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับความรู้สูง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป
ระดับความรู้ปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60-79.99
ระดับความรู้ต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

2. ระยะที่ 2 เป็นการสร้างโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ทบทวนทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้สำหรับส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง และใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังโรคไตเรื้อรังของสม.ในจังหวัดนนทบุรีที่ได้จากระยะที่ 1

2) ดำเนินการจัดทำร่างโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพ สำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง

โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ของความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ตามกรอบแนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam (2008) คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ 3) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ 4) ทักษะการสื่อสาร 5) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และ 6) การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเอง ซึ่งมุ่งหวังให้อสม.มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ได้สร้างขึ้นตามตัวชี้วัดตัวชี้วัดด้านความรู้ความสามารถสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังทั้ง 6 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Nutbeam (2008) ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพทั้ง 6 และตัวชี้วัดความรู้ความสามารถสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง

องค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง	ความรู้/ความสามารถ
1. ความรู้ความเข้าใจโรคไตเรื้อรัง	1.1 ระบุเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังได้ 1.2 อธิบายถึงความเข้าใจในประเด็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานโซเดียมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรัง 1.3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในประเด็นที่เกี่ยวข้องการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ได้อย่างมีเหตุผล
2. การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ	2.1 ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพได้
3. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	3.1 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สื่อนำเสนอ 3.2 ประเมินข้อความในสื่อ เพื่อชี้แนะแนวทางในการดูแลสุขภาพให้กับตนเองบุคคลอื่น
4. ทักษะการสื่อสาร	4.1 ซักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้รับข้อมูลเรื่องการป้องกันโรคไตเรื้อรังตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ 4.2 โนมน้าวให้บุคคลอื่นยอมรับข้อมูลด้านสุขภาพ เพื่อการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ตามสถานการณ์ที่กำหนดได้
5. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	5.1 เปรียบเทียบผลดี-ผลเสียภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่ได้ อย่างมีเหตุผลก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ และทำตาม 5.2 แสดงทางเลือกที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือชุมชน และสังคม โดยการแสดงข้อมูล เพื่อหักล้างความเชื่อ/ความเข้าใจผิดที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความรู้หลักวิชาการ ประสพการณ์ที่ดี ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
6. การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเอง ข้อมูลทางสุขภาพของตนเองในปัจจุบันได้	6.1 วางแผนการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรังของตนเอง ที่สอดคล้องกับข้อมูลทางสุขภาพของตนเองในปัจจุบันได้

ทั้งนี้ ในแต่ละกิจกรรมจะมีการบูรณาการให้อสม.ได้ฝึกใช้สมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้าน ของการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในชีวิตประจำวันของอสม. เพื่อมุ่งหวังให้อสม. มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับให้อสม. โดยสมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้าน ของการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในโปรแกรมฯ คือ 1) การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 2 สมรรถนะย่อย ได้แก่ (1) นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้สร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล (2) เสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย และ (3) พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่ (1) แยกแยะได้ว่าประเด็นปัญหาหรือคำถามใดสามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (2) เสนอวิธีสำรวจ

ตรวจสอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้ ออกแบบตัวแปรต้น ตาม และ 3) การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่ (1) แปลงข้อมูล ที่นำเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น (2) วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป ให้ข้อมูล มาแล้วให้ลงข้อสรุป (3) ระบุนิยามพื้นฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ให้เหตุผลพร้อม ประจักษ์พยาน และ (4) ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวารสาร โดยสมรรถนะหลักและย่อยทั้ง 3 ด้าน ของการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ดัง ตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 การฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ตามสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์

สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย
1. การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์	1.1 นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้สร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล 1.2 เสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย 1.3 พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้
2. การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	2.1 แยกแยะได้ว่าประเด็นปัญหาหรือคำถามใดสามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 2.2 เสนอวิธีสำรวจตรวจสอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้ ออกแบบตัวแปรต้น ตาม
3. การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์	3.1 แปลงข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น (ใช้การตีความกราฟ) 3.2 วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป ให้ข้อมูลมาแล้วให้ลงข้อสรุป 3.3 ระบุนิยามพื้นฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ให้เหตุผลพร้อมประจักษ์พยาน 3.4 ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย (เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวารสาร)

ดังนั้น โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จึงประกอบด้วย 7 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- (1) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 วิทยาศาสตร์คืออะไร และนักวิทยาศาสตร์ทำงานอย่างไร
- (2) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 กายวิภาคของไตและระบบทางเดินปัสสาวะ
- (3) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 3 หน้าที่ของไต
- (4) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 4 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ และการรู้เท่าทันสื่อ
- (5) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 5 กินอาหารเหมาะสม ออกกำลังกายสักหน่อย ห่างไกลไตเรื้อรัง
- (6) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 6 อาหารเสริมปลอดภัย
- (7) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 7 การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองให้ห่างไกลโรคไตเรื้อรัง

3) นำร่างโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ไปตรวจสอบความตรง และความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 2 ท่าน

4) ปรับแก้โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง

3. ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยในระยะนี้ ใช้การวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest-posttest design) ซึ่งสรุปเป็นแผนผังการวิจัยได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แผนผังการวิจัย

จากภาพที่ 2 กำหนดให้

X หมายถึง โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ง.

O₁ หมายถึง การประเมินการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

O₂ หมายถึง การประเมินการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร คือ อสม. อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 307 คน ของระยะที่ 1

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ อสม. อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในพื้นที่ดูแลของ รพ.สต.บ้านใหม่ ที่มีผลประเมินการ และความรอบ จากระยะที่ 1 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ G*Power กำหนดอำนาจในการทดสอบ (power of test) ที่ระดับ 0.95 กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ (level of significance) ที่ระดับ .05 ($\alpha = .05$) กำหนดค่าขนาดอิทธิพล (effect size) เท่ากับ 0.5 โดยในระหว่างโปรแกรมการอบรม มีผู้เข้าร่วมอบรมไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบ จำนวน 3 คน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงเหลือทั้งสิ้นจำนวน 27 คน

3.2.3 เกณฑ์คัดเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1) อสม.ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่สามารถอ่านออก เขียนได้ และมีทักษะทางคณิตศาสตร์เบื้องต้น เช่น การบวก ลบ คูณ หาร เป็นต้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างต้องทำกิจกรรม แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์

และแบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะดังกล่าวในการทำกิจกรรม และทำแบบทดสอบข้างต้น

2) เป็นผู้ให้ความยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมได้ครบทุกขั้นตอน

3.2.4 เกณฑ์คัดคัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง

1) อสม. ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ และไม่มีทักษะทางคณิตศาสตร์เบื้องต้น เช่น การบวก ลบ คูณ หาร เป็นต้น

2) อสม. ที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

3.2.5 เกณฑ์การให้ออกจากโครงการ

อสม. ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมได้ครบทุกขั้นตอน หรือ อสม. ที่ปฏิเสธการเข้าร่วมกิจกรรมในระหว่างดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมฯ

3.2.5 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตามเลขที่ NS No. 7/2566 และผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย และชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมอบรมทราบถึงสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อบริการหรือสิ่งที่ย่อม.เคยได้รับ ผู้เข้าร่วมอบรมได้ลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ ผลการวิจัยจะไม่มี การเสนอชื่อและนามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง และจะแสดงผลการวิจัยในภาพรวม

3.3 เครื่องมือในการวิจัยและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย คือ โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพ สำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้จากระยะที่ 1 และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย 1) แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งเป็นฉบับคูชุนานกับฉบับที่ใช้ในชุดแม่บท และ 2) แบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้คูชุนานฉบับก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ทดสอบสมรรถนะย่อยของสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ 3 ด้าน คือ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งสมรรถนะย่อยดังกล่าวที่เลือกมาทดสอบนั้น สอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในชีวิตประจำวันของอสม. โดยบริบทของข้อสอบสอดคล้องกับเนื้อหาเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง ทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบได้แบ่งเป็น (1) แบบเลือกตอบ (Multiple-Choice Test Items) 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ข้อ (2) คำถามแบบเลือกตอบเชิงซ้อน (Complex Multiple-Choice Questions) จำนวน 8 ข้อ และ (3) คำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ โดยรายละเอียดแสดงให้เห็นในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 รายละเอียดของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์

สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย	ลักษณะ ข้อสอบ	สถานการณ์ที่/ ข้อที่	คะแนน เต็ม
1. การอธิบาย ปรากฏการณ์ในเชิง วิทยาศาสตร์	A1 นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้สร้าง คำอธิบายที่สมเหตุสมผล	เลือกตอบ เชิงซ้อน	สถานการณ์ที่ 1 ข้อที่ 1-5	5
	A3 เสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 9	1
	A4 พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิง วิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่ เป็นไปได้	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 5 ข้อที่ 15	2
	A5 อธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 20	1
2. การประเมินและ ออกแบบกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ทาง วิทยาศาสตร์	B2 แยกแยะได้ว่าประเด็นปัญหาหรือคำถามใด สามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทาง วิทยาศาสตร์	เลือกตอบ เชิงซ้อน	สถานการณ์ที่ 3 ข้อที่ 7-8	4
	B3 เสนอวิธีสำรวจตรวจสอบปัญหาทาง วิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้ ออกแบบตัวแปรต้น ตาม	เลือกตอบ เชิงซ้อน และ คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 10	3
			สถานการณ์ที่ 4 ข้อที่ 11-13	3
3. การแปลความหมาย ข้อมูลและการใช้ ประจักษ์พยานในเชิง วิทยาศาสตร์	C1 แปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่ รูปแบบอื่น (ใช้การตีความกราฟ)	ตัวเลือก	สถานการณ์ที่ 5 ข้อที่ 14 และ สถานการณ์ที่ 6 ข้อที่ 16	2

ตารางที่ 3.4 รายละเอียดของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ต่อ)

สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย	ลักษณะ ข้อสอบ	สถานการณ์ที่/ ข้อที่	คะแนน เต็ม
3. การแปลความหมาย ข้อมูลและการใช้ ประจักษ์พยานในเชิง วิทยาศาสตร์	C2 วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทาง วิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป ให้ข้อมูลมาแล้วให้ ลงข้อสรุป	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 2 ข้อที่ 6 และ สถานการณ์ที่ 6 ข้อที่ 17	2
	C3 ระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และ เหตุผล ในเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ให้เหตุผล พร้อมประจักษ์พยาน	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 18	2
	C5 ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และ ประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย (เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวารสาร)	คำถาม ปลายเปิด	สถานการณ์ที่ 7 ข้อที่ 19	1
รวม				26

แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์แสดงในภาคผนวก ข.

2) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (scoring rubric) ในแต่ละสถานการณ์ โดยรายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้นำเสนออยู่แทรกอยู่ในแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ที่แสดงในภาคผนวก ข.

3) นำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และเกณฑ์การให้คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก ก.) ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีค่า IOC แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 (รายละเอียดในภาคผนวก ข.)

4) ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับระยะที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นนี้ จะนำไปใช้กับ อสม. ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายทางอายุ และระดับการศึกษา ทั้งนี้การหา อสม. ผู้ซึ่งมีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (known group) นั้น ไม่สามารถทำได้ เพราะยังไม่พบการพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์ให้ อสม. ในประเทศไทย ดังนั้น ในการทดลองใช้แบบทดสอบฯ เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นตามแนวทางของแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ PISA (2015) จึงนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 46 คน ที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาของทั้งหมดที่ใช้ในโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคโควิด-19 ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเหตุผลใน

การเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาใช้เป็นเป็นกลุ่มตัวอย่างในหาคุณภาพของแบบทดสอบฯ นั่นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือเป็นกลุ่มที่รับได้การพัฒนาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของไทย จึงมีความเหมาะสมที่จะใช้เทียบเคียงกับ อสม. ที่มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้

6) นำคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้เทียบเคียงกับ อสม. ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าความยากของข้อแบบทดสอบรายข้อ (p) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.35 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่าแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้ มีค่ายากเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบรายข้อ (r) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21-0.41 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่าแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ฉบับนี้ มีค่าอำนาจจำแนกเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงทั้งฉบับซึ่งคำนวณโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ .945 ดังภาคผนวก ข.

3.3.2 การสร้างแบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ (cognitive domain) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมหลังอบรม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2) สร้างแบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งครอบคลุมชีวิตของความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังทั้ง 6 องค์ประกอบที่เป็นเป้าหมายของโปรแกรม ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 โครงสร้างของแบบทดสอบความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้

องค์ประกอบของความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง	ตัวบ่งชี้	จำนวนข้อ	เลขข้อ
1. ความรู้ความเข้าใจโรคเกี่ยวกับไตเรื้อรัง	1.1 สามารถระบุเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังได้	3	1, 2, 4
	1.2 อธิบายถึงความเข้าใจในประเด็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานโซเดียมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรัง	1	3
	1.3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ได้อย่างมีเหตุผล	2	5, 6
2. การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ	2.1 ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพได้	1	7
3. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	3.1 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สื่อนำเสนอ	1	8
	3.2 สามารถประเมินข้อความในสื่อ เพื่อชี้แนะแนวทางในการดูแลสุขภาพให้กับตนเองบุคคลอื่น	2	9, 10
	4.1 ชักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้รับข้อมูลเรื่องการป้องกันไตเรื้อรังตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	1	11

องค์ประกอบของความ รอบรู้ด้านสุขภาพในการ ป้องกันโรคไตเรื้อรัง	ตัวบ่งชี้	จำนวน ข้อ	เลขข้อ
4. ทักษะการสื่อสาร	4.2 โน้มน้าวให้บุคคลอื่นยอมรับข้อมูลด้านสุขภาพ เพื่อการปฏิบัติ ตัวที่เหมาะสมในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ตามสถานการณ์ที่กำหนด ได้	1	12
5. การตัดสินใจเลือก ปฏิบัติที่ถูกต้อง	5.1 เปรียบเทียบผลดี-ผลเสียภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่ได้ อย่างมีเหตุผล ก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ และทำตาม	1	13
	5.2 แสดงทางเลือกที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือชุมชน และสังคม โดยการแสดงข้อมูล เพื่อหักล้างความเชื่อ/ความเข้าใจผิดที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมกับความรู้หลักวิชาการประสพการณ์ที่ดี ตาม สถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	1	14
6. การจัดการเงื่อนไขทาง สุขภาพของตนเอง	6.1 วางแผนการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรังที่สอดคล้องกับ ข้อมูลทางสุขภาพของบุคคลในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	1	15
รวม		15	

3) นำแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ไป
ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จำนวน 3 ท่าน
(รายละเอียดในภาคผนวก ก.) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดย
แบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ มีค่า IOC แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00
ดังภาคผนวก ข.

4) ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไต
เรื้อรังในด้านความรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้
ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับ อสม. ที่มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกับ อสม. ที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างของการวิจัย

6) นำคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้กับอสม. ที่มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกับอสม. ที่
เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย มาวิเคราะห์หาค่าความยากและอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ ซึ่งในแต่ละข้อมีค่าความ
ยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.20-0.35 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่านำแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไต
เรื้อรังในด้านความรู้ฉบับนี้ มีค่ายากเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัด (r) ซึ่งมีค่าอยู่
ระหว่าง 0.21-0.41 ดังภาคผนวก ข. แสดงว่าแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้าน
ความรู้ฉบับนี้ มีค่าอำนาจจำแนกเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบฉบับนี้ทั้งฉบับ ซึ่ง
คำนวณโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เท่ากับ .945 ดังภาคผนวก ข.

3.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ฉบับก่อนอบรม

3.4.2 จัดอบรมให้กับ อสม. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน โดยใช้โปรแกรมการส่งเสริมการตลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ซึ่งดำเนินการโดยคณะผู้วิจัย

3.4.3 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ฉบับหลังอบรม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์คะแนนการรู้วิทยาศาสตร์

1) วิเคราะห์คะแนนการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของอสม.กลุ่มตัวอย่าง ทั้งโดยภาพรวมและตามสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ 3 ด้าน คือ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ โดยการรายงานผลการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้งโดยภาพรวมและสมรรถนะย่อย ได้นำเสนอตามเกณฑ์ที่ปรับปรุงและอ้างอิงจากมาตรฐานการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ PISA ทั้ง 6 ระดับ ซึ่งแบ่งช่วงระดับออกเป็น 3 ระดับ (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561, น. 30-31) ดังนี้

ระดับต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 12.5 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 50 ขึ้นไป
ระดับสูง	หมายถึง	ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 75 ขึ้นไป

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของอสม.กลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังผ่านการอบรมด้วยโปรแกรมฯ จำนวน 27 คน ซึ่งจากการทดสอบการแจกแจงข้อมูลของคะแนนของนั้น มีการแจกแจงแบบปกติ (normal distribution) ดังนั้น จึงทดสอบความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (T-Test for Dependent Samples) โดยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 และคำนวณหาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์หรือคะแนนร้อยละของพัฒนาการของอสม.กลุ่มตัวอย่าง (Development Score or Gain Score) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2557) โดยมีการแบ่งสัดส่วนคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ดังนี้

76 – 100	คะแนน หมายถึง	พัฒนาการระดับสูงมาก
51 – 75	คะแนน หมายถึง	พัฒนาการระดับสูง
26 – 50	คะแนน หมายถึง	พัฒนาการระดับปานกลาง
1 – 25	คะแนน หมายถึง	พัฒนาการระดับต้น
0	คะแนน หมายถึง	ไม่มีพัฒนาการ
คะแนนติดลบ	หมายถึง	พัฒนาการลดลง

โดยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของพัฒนาการของอสม.กลุ่มตัวอย่าง คำนวณได้ดังนี้
(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2557)

$$GS\% = \frac{(Y-X)100}{(F-X)}$$

เมื่อ GS(%) แทน คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์หรือคะแนนร้อยละของพัฒนาการของอสม.กลุ่มตัวอย่าง

X แทน คะแนนก่อนอบรม

Y แทน คะแนนหลังอบรม

F แทน คะแนนเต็ม

2.5.2 วิเคราะห์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้

1) นำข้อมูลจากแบบวัดความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และรายงานความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ตามเกณฑ์การประเมินผลของบลูม (Bloom, 1976, pp. 60) โดยใช้คะแนนเฉลี่ยดังนี้ (Bloom, 1976, pp. 60) ดังนี้

ระดับความรู้สูง	หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป
ระดับความรู้ปานกลาง	หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60-79.99
ระดับความรู้ต่ำ	หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ของอสม.กลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการอบรมด้วยโปรแกรมฯ ด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (T-Test for Dependent Samples) โดยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

